

GRP BLADEL 2020-2025

Keuzenota

Gemeente Bladel

17 JUNI 2020

Contactpersoon

KEVIN GORTMAKER
Specialist Stedelijk Water &
Klimaatadaptatie

M +31 (0) 6 2706 0128
E kevin.gortmaker@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1018
5200 BA 's-
Hertogenbosch
Nederland

SIMONE MOL
Projectleider Stedelijk Water &
Klimaatadaptatie

M +31 (0) 6 5073 6782
E simone.mol@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1018
5200 BA 's-
Hertogenbosch
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding en proces	4
1.2	Omgevingswet	4
1.3	Doelstelling	4
2	WETTELIJK KADER EN ONTWIKKELINGEN	5
2.1	Taken en bevoegdheden	5
2.2	Uitdagingen en ontwikkelingen	7
2.3	Omgevingswet en Omgevingsplan	9
3	EVALUATIE GRP 2015-2020	10
3.1	Wat waren de speerpunten en welke werkzaamheden zijn verricht?	10
3.2	Wat waren de inkomsten en de uitgaven?	14
3.3	Bijzonderheden planperiode	15
3.4	Hoe is samengewerkt?	18
3.5	Aandachtspunten planperiode 2020-2025	18
4	AMBITIES OP HOOFDLIJNEN	20
4.1	Gewenste situatie (visie)	20
4.2	Ambitieniveaus	20
4.3	Gidsprincipes	21
4.4	Keuze ambitieniveau en vaststellen gidsprincipes	21
5	AMBITIEVOORSTELLEN (SPEERPUNTEN) GRP 2020-2025	22
5.1	Anticiperen op klimaatverandering	22
5.2	Participatie en communicatie	24
5.3	Inzicht en sturing watersysteem	25
5.4	Gebiedsgericht beheer	26
	COLOFON	28

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en proces

Maar weinig mensen beseffen hoe belangrijk riolering is. Weet u bijvoorbeeld dat riolering en de drinkwatervoorziening sinds de 19e eeuw voor de volksgezondheid meer hebben betekend dan de hele medische wetenschap daarna? Pas als het mis dreigt te gaan en er bijvoorbeeld stank- of wateroverlast optreedt, krijgt riolering aandacht. Verder gaat de inzameling en het transport van afvalwater vaak ongemerkt aan de inwoners voorbij.

Toch worden dagelijks veel inspanningen verricht om deze kostbare infrastructuur goed te beheren. Deze inspanningen vinden hun basis in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Hierin is het gemeentelijke riool- en waterbeleid vastgelegd en vormgegeven door middel van ambities, strategieën en geplande activiteiten. Het huidige GRP kende een looptijd van 2015 t/m 2020 en dient nu geactualiseerd te worden.

Om te waarborgen dat het nieuwe GRP, met planperiode 2020-2025, wordt opgesteld op basis van de actuele wensen en ambities van het gemeentebestuur zijn de belangrijkste vakinhoudelijke, maatschappelijke en financiële keuzes verwerkt in voorliggende keuzenota. Na een terugkijk op de resultaten en aandachtspunten uit de voorgaande planperiode, wordt u hier als gemeentebestuur in gevraagd om keuzes te maken voor de nadere uitwerking van het GRP. Volgens planning wordt het ontwerp GRP vervolgens op 24 september ter besluitvorming behandeld.

1.2 Omgevingswet

Hoewel met het van kracht worden van de omgevingswet de wettelijke verplichting tot het opstellen van een rioleringsplan komt te vervallen, houden we rekening met een nieuw op te stellen rioleringsplan als opvolger van dit plan. Het is immers een effectief planinstrument om de rioleringszorg te borgen en activiteiten af te stemmen. Deze sectorale bundeling blijft van toegevoegde waarde, ook naast de gemeentelijke omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Het GRP blijft passen in een logische lijn van de verplichte nationale en regionale waterprogramma's naar een lokaal programma voor stedelijk water en riolering. Door andere beleidsvelden en plannen te betrekken bij het planproces van dit plan zijn de raakvlakken met de ruimtelijke omgeving gewaarborgd. De visie in dit plan vormt een bouwsteen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie. De beleidsregels zullen worden opgenomen in het nog op te stellen gemeentelijk Omgevingsplan.

1.3 Doelstelling

De doelstelling van deze keuzenota is het **vaststellen van de ambities en bijbehorende kaders** voor het GRP Bladel 2020-2025 door het gemeentebestuur. Het gemeentebestuur wordt gevraagd om door middel van deze nota:

1. Kennis te nemen van de vigerende wet- en regelgeving en de actuele ontwikkelingen binnen het werkveld Stedelijk Waterbeheer (hoofdstuk 2);
2. Kennis te nemen van de evaluatie van de voorgaande planperiode en de daaruit volgende aandachtspunten voor de aankomende planperiode (hoofdstuk 3);
3. Een besluit te nemen over het te hanteren 'ambitieniveau op hoofdlijnen' en de bijbehorende gidsprincipes¹ voor de verdere uitwerking van het GRP Bladel 2020-2025 (hoofdstuk 4);
4. Een besluit te nemen over de verdere uitwerking van de te maken vakinhoudelijke, maatschappelijke en financiële beleidskeuzes binnen de gemeentelijke watertaken (hoofdstuk 5);
5. Kennis te nemen van de indicatieve financiële consequenties van de ambitievoorstellen (hoofdstuk 6).

Op basis van de vastgestelde keuzes zal het GRP Bladel 2020-2025 verder worden uitgewerkt. Het ontwerp-GRP zal naar verwachting in september 2020 ter behandeling in uw raad worden aangeboden.

¹ Een gidsprincipe is een algemeen uitgangspunt of kader. De gidsprincipes gelden voor alle (watergerelateerde) activiteiten van de gemeente – gepland of ongepland – en dus niet alleen voor de specifieke thema's die in deze nota aan bod komen.

2 WETTELIJK KADER EN ONTWIKKELINGEN

Bij het invullen van de zorgplicht riolering hebben we te maken met verschillende taken en bevoegdheden van de diverse waterpartners en nieuwe uitdagingen en ontwikkelingen waar we op willen anticiperen. De kaders in dit hoofdstuk vormen het speelveld om te komen tot een doelmatig uitvoeringsprogramma.

2.1 Taken en bevoegdheden

De zorg en verantwoordelijkheid voor het water is in handen van gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven, provincie en perceeleigenaren. Iedere partij heeft hierin zijn eigen verplichtingen en bevoegdheden, die zijn vastgelegd in wetgeving of beleid.

De belangrijkste wetten en beleidskaders die ten grondslag liggen aan dit GRP zijn de Europese Kaderrichtlijn Water, de Waterwet, de Wet milieubeheer, de Gemeentewet en de Algemene lozingenbesluiten. De Waterwet en Wet milieubeheer gaan deel uit maken van de nieuwe Omgevingswet. Deze wijziging heeft ook invloed op de structuur en de inhoud van het GRP (zie paragraaf 2.3).

De taken en bevoegdheden van waterketenpartners zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 - Taken en bevoegdheden waterketenpartners

Actor	Taken bevoegdheden
Europa	Op 22 december 2000 is de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht geworden. De KRW is een Europese richtlijn, die bedoeld is om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater op goed niveau te krijgen en te houden.
Rijk	Het Rijk is verantwoordelijk voor het nationale beleidskader en de strategische doelen en maatregelen voor het waterbeheer in Nederland. De Minister van Infrastructuur en Milieu is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Het Rijk is opsteller van het Nationaal Waterplan 2016-2021 (NWP2). Met de komst van de Omgevingswet verandert het NWP in het Nationaal Waterprogramma conform artikel 3.9 uit de Omgevingswet. Het NWP vormt de rode draad voor het behalen van omgevingswaarden en andere doelstellingen uit de KRW. Volgens Omgevingsbesluit artikel 8.14 dient het programma elke zes jaar geactualiseerd te worden door het Rijk.
Provincie Noord-Brabant	De provincie is verantwoordelijk voor de vertaling van het rijksbeleid naar een regionaal beleidskader en voor strategische regionale opgaven. De provincie is opsteller van het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021. Conform artikel 3.8 uit de Omgevingswet verandert dit in het Regionaal Waterprogramma. Hierin worden de EU-richtlijnen zoals de KRW en de Grondwaterrichtlijn (GWR) geïmplementeerd. De provincie is tevens bevoegd gezag voor vergunningverlening, het toezicht en handhaving van onderstaande grondwateronttrekkingen en -infiltraties: • Industriële onttrekkingen > 150.000 m³ • Grondwateronttrekkingen t.b.v. drinkwaterwinning • Bodemenergiesystemen Ten aanzien van het GRP heeft de provincie een adviserende en toetsende rol. De provincie kan een aanwijzing geven indien er tegenstrijdigheden zijn tussen het GRP en de provinciale plannen. De provincie is opsteller van de Brabantse Omgevingsvisie (2018).
Waterschap De Dommel	Het waterschap is verantwoordelijk voor het operationele regionale waterbeheer. Dit betekent dat zij zorgen voor droge voeten (veiligheid), schoon, voldoende en mooi water. De visie hierop en de bijhorende maatregelen zijn beschreven in het Waterbeheerplan 2016-2021 ('Waardevol water'). Conform artikel 3.7 uit de Omgevingswet verandert dit in het Waterbeheerprogramma en moet bij de vaststelling rekening gehouden worden met het Regionale Waterprogramma. Het waterschap heeft een zorgplicht voor de zuivering van stedelijk afvalwater en is bevoegd gezag voor directe lozingen op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) en naar het

Actor	Taken bevoegdheden
	oppervlaktewater. Voor de regulering van indirecte lozingen (naar het riool) heeft het waterschap een adviserende rol naar gemeenten. Het waterschap heeft eveneens een zorgplicht voor het beheer van regionale wateren en keringen. Handelingen in het oppervlaktewatersysteem reguleren waterschappen via de Keur (waterschapsverordening). Het waterschap is ook verantwoordelijk voor vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van grondwateronttrekkingen en infiltraties in haar beheergebied, met uitzondering van de drie categorieën waarvoor de provincie verantwoordelijk is. Om de waterbelangen bij ruimtelijke ontwikkelingen veilig te stellen doorlopen waterschap en gemeente bij alle ruimtelijke ontwikkelingen de watertoetsprocedure. Ten aanzien van het GRP heeft het waterschap een adviserende rol.
Brabant Water	Overheden die (in)direct betrokken zijn bij de bescherming van drinkwater hebben een verantwoordelijkheid voor de invulling van de zorgplicht drinkwater. Deze zorgplicht is opgenomen in de Drinkwaterwet. De zorgplicht drinkwater geldt zowel voor de bescherming van bronnen van drinkwater als voor de infrastructuur. Brabant Water zorgt ervoor dat er schoon drinkwater uit de kraan komt.
Gemeente	De gemeente heeft drie zorgplichten t.a.v. stedelijk waterbeheer: • Inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater naar een zuiveringstechnisch werk (Wm art. 10.33) • Doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater dat perceeleigenaren redelijkerwijs niet zelf kunnen verwerken. Eventueel kan de gemeente hiervoor maatwerkvoorschriften of een gebiedsverordening instellen (Ww art. 3.5) • Treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Voorwaarde hierbij is dat de maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap/provincie behoren. De gemeente dient het loket te zijn voor grondwateraanvragen binnen haar beheersgebied (Ww art.3.6). De gemeente is ook deels bevoegd gezag voor bodemenergiesystemen. Lozingen van (afval)water zijn per doelgroep geregeld via lozingenbesluiten. In de meeste gevallen is de gemeente hiervoor bevoegd gezag. Bij de verwerking van (afval)water houdt de gemeente rekening met de wettelijke voorkeursvolgorde. Volgens de wet hebben gemeenten een belangrijke taak in het voorkomen van graafschade aan kabels en leidingen (Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken/ WIBON) en het beschikbaar stellen van gegevens over de ondergrond. In het kader van het Besluit op de lijkbezorging hebben gemeenten een toetsende rol in de ontwatering van begraafplaatsen. De gemeente stelt conform het DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) een klimaatadaptatiestrategie op. In het GRP vindt de uitwerking van het onderdeel water hiervan plaats.
Perceeleigenaar	De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij zelf verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen om de waterdichtheid te garanderen en voor de inzameling van stedelijk afvalwater en overtollig hemel- en grondwater. Pas als de perceeleigenaar zich redelijkerwijs niet kan ontdoen van het overtollige hemel- en grondwater, is er een taak voor de gemeente of waterschap. De perceeleigenaar heeft ook een zorgplicht. Dit betekent dat hij geen handelingen mag verrichten waarvan hij kan verwachten dat deze het doelmatige functioneren van (water)voorzieningen belemmeren.

2.2 Uitdagingen en ontwikkelingen

Het gemeentelijke waterbeheer staat niet op zich, maar is continu in beweging door diverse uitdagingen en ontwikkelingen. De belangrijkste zijn onderstaand beschreven en vormen de basis voor de speerpunten voor de planperiode 2020-2025.

Klimaatverandering

Het klimaat is aan het veranderen en leidt tot meer extremen. Het wordt natter, droger en warmer. Het (hemel) watersysteem en de afvalwaterketen moet de neerslag zo goed als mogelijk kunnen verwerken. De grondwatervoorraad moet voldoende zijn om langdurig droge perioden te kunnen overbruggen zonder dat dit tot grondwateroverlast leidt. Het besef groeit dat extreme buien niet meer uitsluitend met grotere rioolbuizen zijn op te vangen, maar dat een integrale aanpak noodzakelijk is.

We zullen in het kader van klimaatadaptatie een afweging moeten maken tussen het accepteren of beperken van schade door wateroverlast bij extreme buien. Deze aanpak richt zich op afstemming binnen de waterketen, in de openbare ruimte (klimaatadaptatie) en op particulier terrein. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) zijn doelstellingen opgenomen om in **2020 klimaatrobuust te handelen** en in **2050 een klimaatrobuuste leefomgeving** te hebben.

Klimaatrobuustheid stopt niet bij water. Het omgaan met droogte en hitte vraagt ook op andere terreinen grote inspanningen, zoals de volkgezondheid. Zo zorgt een groene leefomgeving ook voor verkoeling (schaduw en verdamping) en kunnen door slimme ruimtelijke inrichting schaduwrijke zones gecreëerd worden ter plaatse van kwetsbare groepen (verzorgingshuizen, scholen). Vaak zijn integrale maatregelen nodig, of kunnen zelfstandige maatregelen ook meerdere doelen dienen. De gemeentelijke water-activiteiten kunnen hierin zowel volgend als leidend zijn, ook als het gaat om de financiële bijdrage.

Figuur 1 - Door klimaatverandering neemt het aantal extreme buien toe (bron: gemeente Bladel)

Uitputting energie en grondstoffen

Wereldwijd worden grondstoffen schaarser of raken zelfs helemaal uitgeput. Dit betekent onder meer dat de Nederlandse energiehuishouding duurzamer en minder afhankelijk van eindige fossiele brandstoffen moet worden. Afvalwater en reststromen worden daardoor steeds waardevoller, zowel vanuit het oogpunt van verduurzaming, maatschappelijke verantwoordelijkheid of een economisch rendabele business case. De huidige investeringsagenda van de kabinetsformatie is gericht op 100% energieneutraal en klimaatbestendig maatschappelijk vastgoed in 2040 en 100% hernieuwbare energie in 2050.

Figuur 2 – rioolwaterzuivering Hapert (bron: ED)

Energietransitie

De openbare ruimte gaat mede als gevolg van de energietransitie veranderen. Zo zal met de verandering naar een aardgasloze samenleving een nieuwe ondergrondse energie-infrastructuur ontstaan, waarbij ook het afvalwater op zichzelf aan de transitie kan bijdragen als nieuwe leverancier van energie en grondstoffen. Een tweede is dat raakvlak met het ontkoppelen van gasleidingen en de (mogelijke) aanleg van ondergrondse warmwaterleidingen in de openbare ruimte gewerkt gaat worden. Dit biedt kansen om deze ingrepen 'op te waarderen' tot integrale projecten en op die manier zowel de onder- als bovengrondse infrastructuur kostenefficiënt te vernieuwen.

Participatie en bewustzijn

We kunnen de gebouwde omgeving niet in één keer klimaatbestendig en waterrobuust maken. Opgaven worden daarom steeds vaker integraal opgepakt en gekoppeld aan andere ruimtelijke ontwikkelingen. Op deze wijze lossen we niet alleen (potentiële) problemen op maar verhogen we tevens de leefbaarheid van de omgeving. Aangezien in de kernen van de gemeente Bladel meer dan zeventig procent van de gebouwde omgeving in handen is van particulieren/ private partijen, ligt het voor de hand om gezamenlijk op te trekken. Dit past in de geest van de Omgevingswet, waarin participatie wordt bevorderd door minder regels en meer speelruimte. In Bladel pakken we dit integraal en gebiedsgericht op.

Vitaliteit

Bij langdurige uitval van de water infrastructuur, bijvoorbeeld door een langdurige stroomstoring of een massale hack, kan maatschappelijke ontwrichting optreden. In dat geval is sprake van een aanzienlijk verstrend effect, veel slachtoffers, grote (economische) schade en aantasting van vitale belangen. Bovendien kan adequaat herstel van deze infrastructuur zeer lang gaan duren en zijn er geen reële alternatieven voorhanden, terwijl grote groepen personen hier afhankelijk van zijn. Wanneer een verstoring of uitval van een proces maatschappelijke ontwrichting kan veroorzaken is dit proces vitaal.

Ten tijde van het opstellen van dit plan wordt op rijksniveau van verschillende soorten van infrastructuur op vitaliteit beoordeeld. Voor drinkwater (winning en distributie) is dit al gebeurd. Drinkwaterbedrijven laten dit doorwerken in onder andere hun leveringsplannen. Het volledige proces van afvalwater wordt nog beoordeeld. Afhankelijk van de uitkomst heeft dit mogelijke consequenties voor de inrichting van de waterketen. De extreme droogte in 2018 en 2019 heeft duidelijk gemaakt dat we ook op dit vlak meer rekening moeten gaan houden met de mogelijke effecten hiervan op o.a. schade aan gebouwen, kabels en leidingen, volksgezondheid etc.

2.3 Omgevingswet en Omgevingsplan

De invoering van de Omgevingswet – gepland in de aankomende planperiode – verandert in essentie niets aan de zorgplichten en de inhoud van de gemeentelijke watertaken. Ook de invulling en uitvoering van activiteiten zullen niet sterk af gaan wijken van de huidige werkwijze. De voornaamste verschillen voor het waterbeheer zijn naar verwachting te vinden in de voorbereiding en besluitvorming van projecten, maatregelen en nieuwe beleidsregels. Integraliteit en participatie worden hierin nog belangrijker dan zij nu al zijn. De gemeente zal intensiever en explicieter aandacht moeten geven aan het betrekken van belanghebbenden, de raakvlakken met ander beleid en de verschillende afwegingen of differentiaties (maatwerk mogelijkheden) die zij daarin heeft gemaakt.

Met de komst van de Omgevingswet worden regels vastgelegd in een Omgevingsplan. De kern van de Omgevingswet gaat over ruimte geven (loslaten en vertrouwen) en over een andere verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid en samenleving. De Omgevingswet beoogt meer ruimte te geven voor ideeën van initiatiefnemers. Het maakt niet uit of de gemeente, een bewoner, ondernemer, projectontwikkelaar of maatschappelijke organisatie het initiatief neemt. De Omgevingswet geeft meer ruimte om lokale afwegingen te maken en om de belangen van direct betrokkenen in die afwegingen te betrekken door middel van participatie. De wet zegt alleen dat er participatie moet plaatsvinden, maar schrijft bewust niet voor hoe dat moet. Dit geeft een gemeente de ruimte om een werkwijze te ontwikkelen die past binnen de lokale context. Na het van kracht worden van de omgevingswet is het GRP niet langer een wettelijk verplichte planvorm, maar kunnen elementen hiervan opgaan in respectievelijk de omgevingsvisie, -plan en -programma.

3 EVALUATIE GRP 2015-2020

Op 15 september 2015 heeft de gemeenteraad van de gemeente Bladel het Gemeentelijk Rioleringsplan Bladel (GRP) 2015-2020 vastgesteld. De afgelopen jaren is het VGRP een belangrijke leidraad geweest bij het uitvoeren van onze dagelijkse taken en de onderbouwing van de rioolbegroting.

Bij de evaluatie hebben we gebruik gemaakt van de volgende deelvragen:

- Wat waren de speerpunten?
- Welke werkzaamheden zijn verricht?
- Wat waren de inkomsten en de uitgaven?
- Hoe is samengewerkt en was de personele capaciteit voldoende?
- Hoe hoog was de rioolheffing?

3.1 Wat waren de speerpunten en welke werkzaamheden zijn verricht?

In het GRP zijn zes (wettelijke) langjarige doelen en zes speerpunten voor de afgelopen planperiode opgenomen. In onderstaande tabel zijn de speerpunten geëvalueerd.

Tabel 2: Evaluatie Speerpunten planperiode 2015-2020

Speerpunten	
1. Anticiperen op klimaatverandering Door klimaatverandering neemt de kans op extreme buien toe. Dit vergt een andere wijze van hemelwaterverwerking. De gemeente Bladel realiseert robuuste waterstructuren, bovengrondse maatregelen en gecombineerde blauw/groene voorzieningen.	De laatste jaren is het besef van de impact van klimaatverandering sterk gegroeid. In 2016 was het effect van extreme neerslag in Bladel al merkbaar. De afgelopen planperiode zijn er plannen opgesteld en concrete maatregelen genomen: 1. Samen met waterschap de Dommel en de bedrijven op De Sleutel is het project "Klimaatbestendige bedrijventerreinen" uitgevoerd. Hierbij zijn bij de bedrijven een klimaatscan uitgevoerd waarbij foute aansluitingen zijn geïnventariseerd (vuil water op schoonwatersystemen of vice versa) en schoon hemelwater direct op oppervlaktewater gezet. Hiermee wordt het rioolstelsel en de zuivering ontlast. Verdere toelichting op het project is opgenomen in paragraaf 3.3. 2. Om de kans op wateroverlast en de vuiluitworp van de riolering te verminderen zijn de afgelopen planperiode diverse robuuste hemelwaterstructuren aangelegd. Onder andere in combinatie met het (groot onderhoud) aan de Gozelinusbocht, Ganzestraat-Nieuwstraat, Lange Trekken, P.G. Ballinglaan, Postelweg (Nieuwe Randweg), Vogelwikke en Volderstraat. Daarnaast zijn pilots uitgevoerd mbt het afkoppelen van schoon verhard oppervlak van de riolering, o.a. School de Piramide, Gozelinusbocht, Biezenveld, Hallenstraat, Volderstraat. 3. De gemeente Bladel heeft gemeentebreed een klimaatstresstest uitgevoerd waarbij de impact van wateroverlast, hitte en droogte zijn geïnventariseerd en gevisualiseerd. De klimaatstresstest staat online op de website van de Provincie Noord-Brabant. https://www.klimaatadaptatiebrabant.nl/voorbeelden/voorbeelden-detail/277/Klimaatstresstest-gemeente-Bladel 4. Inwoners zijn via de dorpsraden geïnformeerd over de resultaten van de stresstest en via het inwonerspanel is gevraagd hoe ze tegen klimaatverandering aankijken en of ze bereid zijn zelf maatregelen te treffen. De resultaten zijn via deze link in te zien. 5. Een klimaatpanel is opgericht om particulieren bij de aanpak van klimaatadaptatie te betrekken. 6. De invloed van klimaat op het buitengebied is in het periodieke overleg met de ZLTO besproken. 7. Raadsmarkt waarbij hittestress- en wateroverlastkaarten van de gemeente Bladel zijn toegelicht en kinderboeken over het veranderende klimaat zijn gepresenteerd.
2. Differentiatie beschermings- en onderhoudsniveau	Risicogestuurd beheer is onder andere toegepast door de kritische objecten intensief en online te monitoren. De hoofdgemalen zijn voorzien van debietmeters waarmee inzicht is verkregen in de piekbelasting en rioolvreemd ² water. De kwetsbare locaties

² Water dat onbedoeld in het riool terechtkomt, bijvoorbeeld door intreden grondwater of terugstromend oppervlaktewater

Om het gemeentelijke riool- en watersysteem goed te laten functioneren wordt onderhoud uitgevoerd. Traditioneel gebeurt dit volgens een vaste frequentie, terwijl de systeembelasting en/of faalrisico's verschillen. Door de mate van onderhoud af te stemmen op de mate van gebruik, worden de personele en financiële middelen van de gemeenten efficiënter ingezet.	voor aantasting door H₂S-vorming ter plaatse van de inriekpunten van de drukriolering op het vrijvervalriool worden geregistreerd en gemonitord. Bij het kolkenbeheer staat het functioneren centraal (resultaat). De aannemer heeft hierbij de verplichting om ervoor te zorgen dat het afstromende water via de kolk in het riool/watersysteem kan komen en moet hiervoor alle noodzakelijke maatregelen treffen. Uit landelijk onderzoek en eigen ervaringen blijkt dat verstopte en/of slecht-functionerende kolken de grootste oorzaken zijn van water-op-sstraat en aanslibbingen in het hoofdriool. Ook is uit het inwonerspanel onderzoek gebleken dat er klachten zijn over stank. Het kolkenbeheerprogramma heeft hier een verbetering in gebracht door alle kolken weer te voorzien van stankschermen. In samenwerking met de andere Kempengemeenten is ook het reinigen en inspecteren van de vrij verval riolering opnieuw aanbesteed. De strengen/gebieden met het grootste risico op aanslibbing worden vaker gereinigd. Ook is de reinigings- en inspectierende gebruikt om de risico's die in het systeem zitten in beeld te brengen en daarbij zijn ook de schades die voor belemmeringen kunnen zorgen opgelost. Zo wordt het functioneren van de hoofdriolering ook gegarandeerd. Ter voorkoming van gevaarlijke verkeerssituaties door het opdrijven van de rioolputten, zijn op kritische locaties ontlastingsputten toegepast. Daarnaast worden bij rioolwerkzaamheden bewuste afwegingen gemaakt tussen vervanging/relining op basis van de kwaliteitstoestand en de hydraulische opgave.
3. Meer inzicht verkrijgen in het functioneren van het (afval)watersysteem De gemeente Bladel beschikt over een grond- en afvalwatermeetnet en een (theoretisch) rioolmodel om inzicht te verkrijgen in het functioneren van het (afval)watersysteem. Op een aantal locaties is het functioneren van het systeem anders dan verwacht of theoretisch berekent. Om te waarborgen dat toekomstige investeringen doelmatig zijn, worden specifieke locaties nader onderzocht.	Eenmaal per jaar is het functioneren van het rioolstelsel samen met het waterschap geëvalueerd. Hierbij is gekeken naar de overstortgebeurtenissen, de vulling van randvoorzieningen, het effect van uitgevoerde verbeteringsmaatregelen en mogelijke optimalisatiekansen. Uit de evaluaties blijkt dat er steeds minder ongezuiverd water in het oppervlaktewater terecht komt. Immers alle BRP maatregelen dragen hieraan bij. Bij de lozingspunten van drukriolering in het vrij vervalstelsel is er een verhoogde kans op aantasting van de betonnen buizen. Om deze aantasting te beperken monitoren we bij alle 41 lozingspunten de H₂S-concentratie. Bij verhoogde concentraties treffen we lokaal beschermingsmaatregelen, zoals het aanbrengen van coating, een andere uitstroomconstructie en luchtinjecties. De hoeveelheid verpompt afvalwater en regenwater wordt (online)gemonitord. Hierdoor is het functioneren van (toekomstige) maatregelen ter plaatse van onder andere Bedrijventerrein De Sleutel inzichtelijk. In het kader van klimaatbestendige bedrijventerrein De Sleutel zijn bij 245 panden een klimaatscan uitgevoerd. Hierbij bleek dat er sprake was van foutaansluitingen. Vuilwater zat op het regenwaterstelsel en vice versa. Bij het uitvoeren van de klimaatscans is gekeken naar de mogelijkheden om schoon hemelwater direct op het oppervlaktewater te zetten. Hiermee wordt het rioolstelsel van de gemeente en de RWZI ontlast. Het afstromend verhard oppervlak bepaalt de belasting van het rioolstelsel met hemelwater. De afgelopen planperiode is het afstromende verhard oppervlak voor alle kernen opnieuw geïnventariseerd, waarmee een beter beeld is ontstaan van afstromend hemelwater.
4. Betaalbare gemeentelijke watertaken De rioolheffing van de gemeente Bladel is relatief hoog in vergelijking met de overige gemeenten binnen het Waterportaal Zuid-Oost Brabant. Voor een belangrijk deel komt dit door de rentelasten van rioolvervangingen en afkoppelprojecten uit het verleden. Om de gemeentelijke watertaken ook in de toekomst betaalbaar te	Per 2017 is een verlaging van de rioolheffing doorgevoerd vanwege de afname van de rentelasten (gevolg wijziging Besluit Begroting en Verantwoording). Gelijktijdig met de tariefverlaging is ook de heffingsmaastaf gewijzigd. Voorheen was de rioolheffing volledig gebaseerd op waterverbruik en fluctueerden de inkomsten behoorlijk tussen natte en droge jaren. De nieuwe heffingsmaastaf bestaat uit een vast bedrag voor één en meerpersoonshuishoudens en een (gestaffelde) opslag op basis van waterverbruik voor niet-woningen. Tijdens de afgelopen planperiode is een volledigheidcheck uitgevoerd op de belastinginningen door Brabant Water. Hieruit is gebleken dat enkele objecten in de gemeente ten onrechte niet werden aangeslagen. Dit hield vooral verband met de heffingsmaastaf 'drinkwaterverbruik', omdat enkele panden geen drinkwater afnamen maar wel rioolwater loosden. Dit was o.a. het geval bij enkele nieuwbouwpanden, bedrijfspanden en woningen met eigen grondwateronttrekkingen. Zoals aangegeven, verzorgt de gemeente vanaf 2018 zelf de inning van de rioolheffing en is de

houden, zijn alle uitgaven kritisch beschouwd en kan de financieringsmethode in de toekomst eventueel worden omgevormd van activeren naar sparen.	heffingsmaatstaf gewijzigd. Hierdoor bestaat momenteel een actueel en volledig beeld van belastingplichtigen. De vervangingsinvesteringen en verbetermaatregelen worden doelmatig uitgevoerd in combinatie met nieuwe ontwikkelingen, verkeerskundige werkzaamheden of groot gepland onderhoud op wegen. Afstemmingen worden ook gezocht met de samenwerkingsverband Waterportaal waarbij minder meer kosten vanuit doelmatig waterbeheer de opgave is.
5. Duurzaamheid in de gemeentelijke watertaken Uit de Toekomstvisie 2030 'Leven in de gemeente Bladel' blijkt dat de gemeente veel waarde hecht aan duurzaamheid. Bij de inkoop van werken/diensten op het gebied van de rioleringstaken geldt duurzaamheid als een belangrijk selectiecriteria. Bij eigen beheerobjecten geeft de gemeente het goede voorbeeld.	Op verzoek van uw gemeenteraad hebben we een bureau- en veldonderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van amfibieën en reptielen in kolken gedurende de periode van de 'paddentrek'. Hierbij is op twee locaties een kikker in een kolk aangetroffen. Door het geringe aantal zijn geen maatregelen getroffen in de ca. 9.400 bestaande kolken. Bij nieuwe werken moeten nieuwe materialen voldoen aan het duurzaamheidsnorm Barometer, Duurzaam, Terreinbeheer (BDT) niveau goud. Hierbij wordt het hoogste niveau nagestreefd. Er zijn verschillende nieuwe werken aanbesteed op basis van Gunnen Op Waarde (GOW) waarbij niet alleen de prijs meetelt maar ook kwaliteitscriteria mee gerekend worden. Duurzaamheid is hierbij ook een kwaliteitscriteria. Te denken valt aan de toe te passen duurzame rioolmaterialen en het type bemaling. Voorkomen wordt dat rioolvreemd-water (grondwater) de riolering instroomt en afgevoerd naar de zuivering door het plaatsen van terugslagkleppen gaan. De gemeente Bladel ligt op hoge droge zandgronden. Daarom wordt gestreefd om schoon hemelwater zoveel als mogelijk te infiltreren. Dit wordt onder andere gedaan door het aanleggen van infiltratieriolen en waterbergingen bij reconstructies en nieuwbouwlocaties. Voor bedrijventerrein De Sleutel wordt momentele de effectiviteit van een waterberging onderzocht. 2018 en 2019 waren relatief droge jaren met droogval en waterkwaliteitsproblemen ten gevolg. Door de gemeente zijn de vijvers in Bladel en Hapert (Kamille en Oude Provinciale weg) uitgebaggerd en is door het aansluiten van hemelwater gezorgd voor verversing. In 2014 is gestart met het onderzoek 'KALLISTO Hapert'. Dit betreft een gezamenlijk onderzoek van de gemeenten Bladel, Reusel-De Mierden, Eersel (kern Vessem) en Waterschap De Dommel om de optimalisatiemogelijkheden van de afvalwaterketen rwzi Hapert te beschouwen. KALLISTO is een afkorting van: Kosteneffectieve Afvalwaterketenoptimalisatie door vuilLastreductie met Integrale directe Sturing- en investeringsmaatregelen, Ter verbetering van de Oppervlaktewaterkwaliteit. Dit onderzoeksprogramma had als doel om tegen de laagste maatschappelijke kosten, de onvermijdelijke restlozingen uit de afvalwaterketen niet belemmerend te laten zijn voor de KRW (Kader Richtlijn Water doelen). In het verleden heeft de gemeente diverse inspanningen verricht zoals het afkoppelen van hemelwater en het aanleggen van vuilwater retentievoorzieningen om de vuilwateremissie richting het oppervlaktewater te verlagen. Dit heeft ertoe geleid dat door waterschap de Dommel is vastgesteld dat de gemeente Bladel geen opgave meer heeft in het kader van de KRW. De waterkwaliteit en biologische toestand van de Kleine Beerze, Groote Beerze en Reusel is nog niet op orde, maar dit wordt veroorzaakt door factoren (zoals afstromend water uit landelijk gebied en overstorten) buiten invloed van het stedelijk watersysteem van de gemeente Bladel. Er zijn daarom geen (aanvullende) maatregelen voor de emissie uit overstorten in beheer van de gemeente nodig. Het verpompen van vuil- en hemelwater kost energie. Het verduurzamen van het gemeentelijke energieverbruik ten behoeve van de riolering is deze planperiode nog beperkt invulling aangegeven.
6. Communicatie watertaken Landelijk is een trend waarneembaar dat de bewustwording van burgers	Mede naar aanleiding van de opgetreden wateroverlast in juni 2016, de verworven subsidiebijdrage Klimaatbestendige bedrijventerreinen en de uitgevoerde klimaatstresstest heeft de gemeente diverse bijeenkomsten georganiseerd en huisbezoeken gedaan om inwoners en bedrijven te informeren over uitgevoerde en

ten aanzien van water en riolering afneemt. Ook de belangstelling voor de beroepsgroep is een aandachtspunt, omdat in de toekomst een gebrek aan onvoldoende gekwalificeerd personeel dreigt. Om het bewustzijn te vergroten gaat de gemeente Bladel actief de dialoog aan met haar inwoners, o.a. tijdens waterdagen.	geplande acties om toekomstige wateroverlast te voorkomen en de eigen bijdrage die zij zelf kunnen leveren, o.a.: • Opstellen en verspreiden folder 'Wat kunt u zelf doen om wateroverlast te voorkomen?' • Drie bijeenkomsten over wateroverlast met inwoners P.G.Ballingslaan, Het Hof-Veilig Oord, Lange Trekken (kern Bladel) en Ten Eiken (kern Hoogeloon); • Diverse huisbezoeken en het verstrekken van loofafscheiders/ontlastpunten. • Twee ontbijtbijeenkomsten met ondernemers van bedrijventerrein De Sleutel, Diverse publicaties rondom dit onderwerp in PC55; • Deelname aan regionale bijeenkomsten ('Waterwerkplaatsen') van het waterschap; • De resultaten van de klimaatstresstest zijn op de openbare website van de provincie Noord- Brabant gedeeld: (https://www.klimaatadaptatiebrabant.nl/voorbeelden/voorbeelden-detail/277/Klimaatstresstest-gemeente-Bladel). De gemeente heeft de resultaten toegelicht aan de inwoners door middel van presentaties in de Dorpsraden; • Een enquête is gehouden via het inwonerspanel om inzicht te krijgen hoe de inwoners van de gemeente de effecten van klimaatverandering ervaren en te peilen bij wie zij vinden dat de verantwoordelijkheid ten aanzien van maatregelen ligt; • Bij reconstructie van wegen en riolering worden de inwoners gevraagd naar wensen ten aanzien van de openbare inrichting; • De resultaten van de klimaatstresstest zijn besproken met de ZLTO; • In 2020 is een klimaatpanel opgericht met leden uit elke kern waarbij gezamenlijk wordt onderzocht wordt hoe bewoners te betrekken bij het nemen van maatregelen tegen wateroverlast en droogte en het verhogen van de biodiversiteit; • De gemeente heeft bij diverse reconstructies bewoners gestimuleerd om de daken en verhardingen van de particulieren terreinen af te koppelen van de bestaande riolering en aan te sluiten op de nieuw aangelegde hemelwaterleidingen. Geconcludeerd kan worden daar waar de gemeente zorg nam voor de financiering en de uitvoering een hoog percentage bereid was om mee te werken. Daar waar de gemeente minder het voortouw nam werden de inwoners niet geactiveerd waren om hun woning af te koppelen.
---	---

3.2 Wat waren de inkomsten en de uitgaven?

In 2017 is de heffingssysteematiek aangepast: in plaats van een bedrag per m³ waterverbruik is voor woningen een vast bedrag op basis van huishouden vastgesteld. Sinds 2018 zijn de woningen opgedeeld in 5 categorieën.

De werkelijke tarieven zijn minder sterk gestegen – zelfs gedaald – ten opzichte van de verwachte tarieven. Dit komt met name doordat de jaarlijkse kosten minder hoog zijn uitgevallen. Dit is onder andere het gevolg van gewijzigde (toe)rekenregels met betrekking tot rentekosten. Hierdoor was het mogelijk de tariefsindexatie niet of minder door te voeren, zonder dat er financiële nadelen ontstonden.

Tabel 3 - Geplande en werkelijke rioolheffingstarieven in de afgelopen planperiode

Jaar	Gepland heffingstarief conform VGRP 2015-2020 incl. 1,9% jaarlijkse indexatie	Werkelijk heffingstarief incl. indexatie
2015	€ 2,09 / m ³	€ 2,09 / m ³
2016	€ 2,13 / m ³ (+1,9%)	€ 2,09 / m ³ (+0,0%)
2017	€ 2,17 / m ³ (+1,9%)	€ 96,00 / eenpersoonshuishouden € 240,00 / meerpersoonshuishouden
2018	€ 2,21 / m ³ (+1,9%)	X persoonshuishouden: 1 - € 84 2 - € 176 3 - € 252 4 - € 276 5 of meer - € 360
2019	€ 2,25 / m ³ (+1,9%)	X persoonshuishouden: 1 - € 81 (-3,6%) 2 - € 170 (-3,4%) 3 - € 243 (-3,6%) 4 - € 267 (-3,3%) 5 of meer - € 348 (-3,3%)
2020	€ 2,30 / m ³ (+1,9%)	X persoonshuishouden: 1 - € 81 (+0,0%) 2 - € 171 (+0,6%) 3 - € 243 (+0,0%) 4 - € 267 (+0,0%) 5 of meer - € 348 (+0,0%)

Tabel 4 - Geplande en werkelijke jaarlijkse lasten in de afgelopen planperiode

Jaar	Geplande lasten conform VGRP 2015-2020 incl. 1,9% jaarlijkse indexatie	Werkelijke lasten incl. indexatie
2015	€ 2.118.932	€ 1.885.690
2016	€ 2.419.683	€ 1.973.140
2017	€ 2.460.322	€ 2.300.155
2018	€ 2.500.793	€ 1.933.007
2019	€ 2.620.229	€ 1.894.459
2020	€ 2.666.019	€ 1.869.662 (begroot)
TOTAAL	€ 14.785.978	€ 11.856.113

De werkelijke investeringen liepen aanvankelijk achter op de planning. In de tweede helft van de planperiode is dit ingehaald en zijn – zoals ook al blijkt uit de evaluatie van de activiteiten – veel projecten uitgevoerd.

Tabel 5 - Geplande en werkelijke jaarlijkse investeringen in de afgelopen planperiode

Jaar	Geplande investeringen conform VGRP 2015-2020 incl. 1,9% jaarlijkse indexatie	Werkelijke investeringen incl. indexatie
2015	€ 1.273.908	€ 438.970
2016	€ 1.300.646	€ 693.707
2017	€ 1.335.742	€ 1.423.577
2018	€ 1.334.669	€ 563.195
2019	€ 1.386.982	€ 1.804.604
2020	€ 1.385.868	€ 2.430.604 (begroot)
TOTAAL	€ 8.017.815	€ 7.354.657

De lagere jaarlijkse lasten hebben tot een meer positieve ontwikkeling van de rioleringsvoorziening geleid. Dit biedt voor de aankomende planperiode een goede buffer voor het opvangen van (de kapitaallast van) extra investeringen, zonder dat het tarief meteen overeenkomstig mee moet stijgen.

Tabel 6 - Geplande en werkelijke stand voorziening egalisatie riolering

Jaar	Geplande stand voorziening conform VGRP 2015-2020 incl. 1,9% jaarlijkse indexatie	Werkelijke stand voorziening per 31/12 incl. indexatie
2015	€ 707.155	€ 857.735
2016	€ 744.465	€ 1.124.319
2017	€ 809.226	€ 1.306.214
2018	€ 909.340	€ 1.376.903
2019	€ 954.340	€ 1.531.265
2020	€ 1.010.430	

3.3 Bijzonderheden planperiode

Onderstaand volgt een korte terugblik op een aantal bijzondere projecten en calamiteiten van de afgelopen planperiode:

Wateroverlast en bedrijventerrein de Sleutel

Er viel in de gemeente Bladel op 12+13 juli 2016 92 mm neerslag in 48 uur. Dit is een situatie die volgens de neerslagstatistiek van het KNMI slechts een keer in de 100 jaar voorkomt. Dit leidde onder andere op bedrijventerrein De Sleutel tot wateroverlast.

Figuur 3: Wateroverlast op bedrijventerrein De Sleutel

De piekafvoeren als gevolg van extreme neerslag vanaf bedrijventerrein De Sleutel zorgt voor een overbelasting van het oppervlaktewatersysteem en het benedenstroomse rioolsysteem met inundatie van landbouwgronden en water-op-straat in woongebieden tot gevolg. Daarnaast blijkt uit de resultaten van recent uitgevoerde klimaatstresstesten dat binnen het projectgebied tevens gebieden kwetsbaar zijn voor hittestress en verdroging.

De gemeente Bladel, gemeente Reusel-de Mierden, Ondernemersvereniging Bedrijventerreinen Gemeente Bladel (OBGB) en Waterschap De Dommel besloten om samen met de ondernemers de bestaande bedrijventerreinen meer klimaatbestendig te maken en water lokaal vast te houden. Als onderdeel hiervan zijn bij 254 bedrijven een 'Klimaatscan' en kleinschalige verbeteringsmaatregelen uitgevoerd, zoals het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering en direct afvoeren op oppervlaktewater, aanbrengen ontlastpunten, etc. Eventuele grootschalige verbeteringsmaatregelen en het opheffen van foutaansluitingen zijn de verantwoordelijkheid van de ondernemers. Als onderdeel van dit project heeft het waterschap in 2016 drie stuwen geplaatst en de bestaande waterbergingsvoorziening bij De Sleutel verbeterd om meer water vast te kunnen houden. De gemeente heeft twee extra hemelwaterlozingspunten gerealiseerd om de kans op wateroverlast te beperken.

Figuur 4: Impressie van de kantinebijeenkomst met ondernemers van 6 juni 2017 voor segment Rootven (De Sleutel)

In 2019 is met dezelfde partners een aanvullend projectplan met aanvullende maatregelen opgesteld (De Sleutel tot een klimaatrobuust bedrijventerrein, Arcadis 2019). Maatregelen bestaan onder andere uit het creëren van extra waterberging, het inrichten van ecologische verbindingzones, afkoppelen van verhard oppervlak, verbeteren afvoer Raamsloop. Momenteel worden de effectiviteit van de maatregelen verder uitgewerkt.

Groot onderhoud Randweg Bladel

In 2016-2019 is groot onderhoud uitgevoerd aan de randweg van Bladel (Lange Trekken tot en met aansluiting op de N284). In overleg met het waterschap en omwonenden zijn kansen benut om het bestaande riool- en oppervlaktewatersysteem meer klimaatbestendig te maken en grondwateroverlast tegen te gaan. Onder andere door waterbergingen en wadi's aan te leggen (Figuur 1), verharde oppervlakken af te koppelen (o.a. speciaal basisonderwijs de Piramide) en de afvoercapaciteit van het rioolstelsel en het watersysteem te vergroten. Door de gedegen aanpak hebben we complimenten van het waterschap en omwonenden ontvangen.

Figuur 5: Aanleg waterbergingsvoorzieningen Lange Trekken

Calamiteit Brand Koster Keunen

In 2017 werd het bedrijfspand van het waxbedrijf Koster Keunen op bedrijventerrein de Sleutel volledig verwoest door brand. Als gevolg van de brand stroomde hete vloeibare was, vergelijkbaar met kaarsvet, met liters tegelijk de straat op en het riool in. Dat zorgde voor (gedeeltelijke) verstopping van de hoofdriolering, de gemaalkelders en de individuele aansluitingen vanaf bedrijfspercelen, waardoor de vuilafvoer belemmerd werd. Het hoofdriool werd leeggezogen en het gestolde vet uit het regenwater en vuilwaterriool gereinigd. Het vet is vervolgens afgevoerd naar een verwerkingsbedrijf. Het afval op de straten is verwijderd en afgevoerd door een bedrijf dat is ingeschakeld door Koster Keunen.

Figuur 6: Foto reiniging riolering na calamiteit Koster Keunen

3.4 Hoe is samengewerkt?

De gemeente Bladel heeft de afgelopen planperiode op een planmatige wijze invulling gegeven aan haar basistaken op het gebied van water en riolering. Bij de invulling van de watertaken treedt de gemeente Bladel op als regisseur. Specifieke werkzaamheden, bijvoorbeeld reinigen, inspecteren, rioolberekeningen en ontwerp worden uitgevoerd door gespecialiseerde bedrijven.

Binnen de afdeling Ontwikkeling vindt veelvuldig overleg plaats om werkzaamheden af te stemmen. De vakdisciplines riool-, weg- en groenbeheer werken samen bij de voorbereiding van uitvoeringsprojecten, zodat reconstructies integraal worden uitgevoerd en de overlast voor burgers beperkt blijft. Bij de (planologische) voorbereiding van ruimtelijke ontwikkelingen vindt afstemming plaats binnen de gemeente, zodat de beheerbaarheid van de gemeentelijke watertaken zijn gewaarborgd en kansen worden benut. Daarnaast vinden diverse afstemmingen plaats over o.a. financiën, vergunningen, handhaving en communicatie.

Met Waterschap De Dommel voert de gemeente 6-wekelijks overleg over o.a. ruimtelijke ontwikkelingen (watertoetsprocedure), beleidsplannen, investeringen en het meten aan de riolering. Eenmaal per jaar vindt bestuurlijk overleg plaats. De lijntjes tussen de gemeente en waterschap zijn kort en er wordt een gezamenlijke verantwoordelijkheid gedragen voor de waterketen. Gebleken is dat bij calamiteiten of incidenten elkaar direct en goed wordt gevonden.

Samenwerking Doelmatig Waterbeheer Waterportaal Zuid-Oost Brabant

Waterschap de Dommel, Brabant Water en de gemeenten Bergeijk, Bladel, Cranendonck, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Nuenen, Reusel-De Mierden, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre werken samen in het Waterportaal Zuid-Oost Brabant. Vanwege de grotere schaal worden in deze samenwerking voornamelijk strategische vraagstukken behandeld en kennis uitgewisseld. Om de gezamenlijke uitvoering van de watertaken handen en voeten te geven is een meerjarenprogramma 2013-2020 opgesteld en wordt er een jaarprogramma opgesteld. In 2019/2020 is gezamenlijk de personele kwetsbaarheid onderzocht. Hieruit kwam naar voren dat de gemeente kwetsbaar is op het gebied van personeel, omdat de volledige taak van zowel beleid als uitvoering en toezicht bij één persoon ligt. De kwaliteit en kwetsbaarheid wordt gewaarborgd door het externe partijen te betrekken bij beleidsformulering en door middel van prestatiecontracten bij de uitvoering.

Samenwerking Kempengemeenten

Al enige jaren werken de Kempengemeenten samen op het gebied van operationeel rioolbeheer, gezamenlijk inkopen/aanbesteden en kennisuitwisseling (overleg Beheer Openbare Ruimte). In 2010 hebben de Kempengemeenten gezamenlijk het Shared Service Center Kempengemeenten opgericht (SSC). Het SSC biedt ondersteuning op het gebied van automatisering, informatisering en gegevensbeheer. Voor de gemeentelijke watertaken betekent dit onder andere het beheren, muteren en uitleveren van gegevens ten behoeve van beleid- en uitvoeringsprojecten en het verwerken van revisiegegevens na afloop van uitvoeringswerkzaamheden. Op deze manier behoudt de gemeente Bladel een actueel inzicht in haar beheerareaal en beschikken aannemers over de meest recente informatie. De afgelopen planperiode is een kwaliteitsverbetering samen met het SSC een kwaliteitsverbetering doorgevoerd en achterstand bijgewerkt.

3.5 Aandachtspunten planperiode 2020-2025

Vanuit de evaluatie van de afgelopen planperiode volgen onderstaande aandachtspunten voor de aankomende planperiode:

- Afgelopen periode heeft het vakgebied een ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van klimaatadaptatie, omgevingswet en regionale samenwerking. Dit vergt meer tijd en een andere manier van (samen)werken. Dit zal van de gemeente meer vragen op het gebied van personele capaciteit en de inzet van externe partijen.
- Inzicht in de brede klimaatopgave op het gebied van hitte, droogte en wateroverlast is verkregen door het uitvoeren van de klimaatstresstest. Het opstellen van een strategie en maatregelen op het gebied van droogte en hitte wordt in een separate Klimaatstrategie uitgewerkt. Op het vlak van water en riolering kan de ambitie zijn om (binnen gerelateerde projecten) bij te dragen aan de andere klimaatthema's dan wateroverlast zoals droogte, hittestress en biodiversiteit. Meekoppelkansen kunnen hierbij worden benut.
- De gemeente Bladel heeft de afgelopen periode een goede invulling gegeven aan het aspect wateroverlast van de klimaatopgave. Zo is er in totaal binnen de kernen 53% van het verhard oppervlak aangesloten op een hemelwaterstelsel, waarbij zoveel als mogelijk hemelwater infiltreert. In vergelijking met andere gemeenten is

dit een uitzonderlijke prestatie. Wel liggen er binnen de gemeente nog kansen om daar waar al een hemelwaterleiding is aangelegd aangrenzende particuliere daken en verhardingen op het hemelwatersysteem aan te sluiten. Hiermee worden de reeds aangelegde robuuste hemelwaterstructuren optimaal benut.

- De afgelopen planperiode heeft de gemeente op het gebied van afkoppelen van daken en verharding van particulieren diverse pilots uitgevoerd. De ervaring leert dat daar waar de gemeente het voortouw neemt en naast de kosten ook de uitvoering van de maatregelen op particulier terrein op zich neemt een hoog percentage van de inwoners bereid is om eigen daken en verhardingen van de gemengde riolering af te koppelen. Zonder de proactieve houding en financiële prikkel van de gemeente is het percentage particulieren dat afkoppelt beperkt. Komende periode is het wenselijk om uniformiteit aan te brengen in het afkoppelbeleid. Hierbij kan ook gekeken worden naar de eigen ontwikkellocaties en de kansen om als gemeente een voorbeeldfunctie te nemen, bijvoorbeeld door meer dan de wettelijke eisen af te koppelen.
- De samenwerking met waterschap de Dommel is goed. De lijntjes zijn kort en er is onderling vertrouwen. Bij calamiteiten is er goed samengewerkt. Kwetsbaarheden bij stroomuitval zijn afgelopen periode onderzocht en waar mogelijk zijn systemen gekoppeld om kwetsbaarheden te verminderen. De interactie tussen het stedelijk watersysteem en het oppervlaktewatersysteem is nog wel een kwetsbaar onderdeel van de waterketen en verdient meer aandacht.
- De gemeente Bladel bezit een uitgebreid grondwatermeetnet. De data werd in het verleden via Viewmaster ontsloten. De gemeente is wettelijk verplicht om de data aan te leveren in het landelijk BRO-portaal, dat momenteel nog niet gereed is voor gebruik. De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is een centrale registratie met publieke gegevens over de Nederlandse ondergrond. De komende periode zullen de grondwatergegevens in het BRO-systeem worden gezet. In de tussenliggende periode registreert de gemeente de gegevens via een alternatief portaal/bestand.

4 AMBITIES OP HOOFDLIJNEN

In dit hoofdstuk is de lange termijn visie van de gemeente Bladel op het (afval)watersysteem weergegeven. Vervolgens is op basis van drie ambitieniveaus beschreven hoe de gemeente Bladel invulling kan geven aan haar zorgtaken. U wordt gevraagd hierover een besluit te nemen.

4.1 Gewenste situatie (visie)

“Het is 2050: de overheden, inwoners en bedrijven van Bladel, Casteren, Hapert, Hoogeloon en Netersel zijn trots op wat ze hebben bereikt. De openbare ruimte is heringericht met als resultaat een aantrekkelijke groene leefomgeving die beter bestand is tegen te veel en te weinig water. Het oppervlaktewater is schoon, heeft een aantrekkende werking en versterkt de natuur. Ook op particulier terrein is er duidelijk wat veranderd. Tuinen zijn minder verhard, daken zijn vergroend en er zijn op veel plaatsen voorzieningen om overtollige neerslag zichtbaar te verwerken”.

Als gemeente Bladel willen we een goed functionerend water- en rioleringsstelsel in stand houden en vanuit de zorgplicht riolering bijdragen aan gemeenschappelijke thema's zoals klimaatadaptatie, duurzaamheid en een gezonde leefomgeving. Om de zorg voor riolering nu en in de toekomst betaalbaar te houden willen we toegroeien naar een situatie waarin we sterker sturen op prestaties, risico's en kosten. Om dit te kunnen doen dient de basis op orde te zijn. De koers die we hiervoor hebben ingezet willen we – samen met onze inwoners en ondernemers – doorzetten en het beheer verder optimaliseren.

Om te zorgen voor een toekomstbestendig water- en rioleringsstelsel willen we hemelwater zoveel mogelijk (laten) verwerken op eigen terrein of minimaal binnen de projectgrens, tenzij transport en verwerking op openbaar gebied doelmatiger is. Door hemelwater in de bodem te infiltreren benutten we de sponscapaciteit van de bodem en bouwen we een zoetwatervoorraad op om langdurig droge perioden beter te kunnen overbruggen.

Het overtollige hemelwater vangen we op in de openbare ruimte, waarna we het bij voorkeur via bovengrondse blauw-groene aders afvoeren naar de beekdalen die zijn (her)ingericht voor de opvang van pieken. Met deze aders dragen we bij aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving en kunnen we tevens hittestress tegengaan.

We willen zoveel mogelijk activiteiten in de openbare ruimte en op particulier terrein benutten om het riolerings- en watersysteem doorlopend te verbeteren. Op deze manier groeien we in het tempo van herinrichting / herontwikkeling toe naar een toekomstbestendig stelsel. Integraliteit en samenwerking zijn hierbij geen doelen op zich, maar essentiële randvoorwaarden om kosten en kwetsbaarheid te verminderen en de kwaliteit en kennisuitwisseling te verbeteren.

We zijn streng waar en wanneer het moet en flexibel waar en wanneer het kan. Bij het opstellen en uitvoeren van ons beleid respecteren we de verschillende karakters van de kernen binnen onze gemeente. Ook bieden we maatwerk voor de verschillende behoeften van onze inwoners en ondernemers.

4.2 Ambitieniveaus

Het overkoepelende ambitieniveau bepaalt het tempo en de middelen waarmee de bovenstaande lange termijn visie wordt vormgegeven. We onderscheiden hierin typisch drie ambitieniveaus:

Reactief

Dit ambitieniveau kenmerkt zich door een minimale invulling van de wettelijke verplichtingen die voortkomen uit de zorgplichten. Dit leidt tot een minimaal kwaliteitsniveau en een toename van ad-hoc (herstel)-werkzaamheden. Opgebouwde financiële reserves worden verbruikt. Kortom, potverteren.

Planmatig

In dit ambitieniveau wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen, beperking van water-op-straatsituaties en risico's bij hevige neerslag en middels samenwerking wordt er ingespeeld op een doelmatige afvalwaterketen. Dit geeft een gemiddelde invulling van de nieuwe zorgplichten, waardoor er ruimte is om projecten planmatig op te pakken. Kortom, een goed huisvaderschap.

Anticiperend

Dit ambitieniveau kenmerkt zich door een anticiperende houding. Onderzoek en informatie-inwinning door langdurige monitoring van afval-, hemel- en grondwater liggen ten grondslag aan het opstellen en concretiseren van beleid en de uitvoering van maatregelenprogramma's. Water drukt een belangrijk stempel op de inrichting van de openbare ruimte. Kortom, vooruitkijkend, toonaangevend en beeldbepalend.

4.3 Gidsprincipes

Binnen samenwerkingsverband Waterportaal Zuid-Oost hebben wij met al onze waterpartners door kennisuitwisseling gezamenlijke strategieën ontwikkeld. Deze zijn inmiddels gemeengoed geworden in de regio (en daarbuiten) en kunnen we beschouwen als algemene uitgangspunten (doelen) in het behalen van onze ambities:

- a. We zamelen (mits doelmatig) het stedelijk afval- en hemelwater zoveel mogelijk gescheiden in en ontvlechten zo de (schone en vuile) waterstromen;
- b. We streven ernaar om het hemelwater zoveel als mogelijk bovengronds en zichtbaar te verwerken;
- c. We weren de lozing van hemelwater afkomstig van inrichtingen (vergunningsplichtige bedrijven) op vuilwater riolering;
- d. We betrekken de kenmerken en knelpunten van zowel het regionale (stroomgebiedsbenadering) als het stedelijke watersysteem in de omgang met hemelwater;
- e. We wentelen water- en waterbergingsopgaven niet af naar andere locaties/gebieden, tenzij dit doelmatig is;
- f. We kiezen voor robuuste (zo min mogelijk onderhoudsgevoelige) oplossingen;
- g. We gaan doelmatig en maatschappelijk kostenbewust om met de aanleg en het toekomstig beheer en onderhoud van het watersysteem;
- h. We hanteren de voorkeursvolgorde vasthouden-bergen-afvoeren voor de omgang met hemelwater:
 1. Vasthouden: doorlatende verharding, groene daken, infiltratie in terreinverlagingen in groen, enz.
 2. Bergen: overtollig hemelwater bergen we eerst in het stedelijk watersysteem;
 3. Afvoeren: Pas bij volledige benutting van de berging voeren we het overtollige hemelwater af naar de regionale watersysteem;
- i. Voor grondwaterbeschermingsgebieden volgen we het provinciaal beleid conform de gebiedsdossiers;
- j. We streven via een gebiedsgerichte aanpak naar het kunnen voldoen aan de KRW;
- k. We streven naar integraal beheer van de voorzieningen in de openbare ruimte.

4.4 Keuze ambitieniveau en vaststellen gidsprincipes

In de afgelopen planperiode heeft de gemeente Bladel een aantal van de watertaken ingevuld volgens een **Anticiperend** ambitieniveau; de overige taken tenminste volgens een **Planmatig** ambitieniveau.

Vanuit de ambtelijke organisatie, mede ingegeven door de regionale water(keten)partners, wordt voorgesteld om de ingezette koers – en daarmee het ambitieniveau binnen de gemeentelijke watertaken – onverminderd voort te zetten. Op een aantal onderdelen is een Anticiperende extra stap zeer wenselijk.

Voorstel College

De gemeente Bladel wil haar ambitieniveau binnen de gemeentelijke watertaken onverminderd voortzetten. Dit houdt in overwegend **Anticiperend** beleid en voor al het overige tenminste een **Planmatig** beleid.

5 AMBITIEVOORSTELLEN (SPEERPUNTEN) GRP 2020-2025

In hoofdstuk 4 is het ambitieniveau voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken op hoofdlijnen voorgesteld. In dit hoofdstuk zijn vier specifieke ambitievoorstellen voor de planperiode 2020-2025 gepresenteerd, waarvan de verdere uitwerking maatschappelijke en/of financiële consequenties kan hebben.

Het gemeentebestuur wordt gevraagd om per ambitievoorstel een keuze te maken. Het huidige ambitieniveau is telkens weergegeven met het blauwe kader. In hoofdstuk 6 van deze nota zijn de indicatieve financiële consequenties van de ambitievoorstellen weergegeven.

Ambitievoorstellen planperiode 2020-2025:

1. Anticiperen op klimaatverandering
2. Participatie en communicatie
3. Inzicht en sturing watersysteem
4. Gebiedsgericht beheer

5.1 Anticiperen op klimaatverandering

Het klimaat is aan het veranderen. Dat leidt o.a. tot zwaardere buien, een toename van warme dagen en langdurig droge perioden en een verandering van de biodiversiteit. Deze verandering stelt nieuwe eisen aan het watersysteem, de waterketen en de omgeving willen we droge voeten en een leefbare omgeving behouden. Klimaatadaptatie is het proces waardoor we, als samenleving, de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of waardoor we profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie ligt hierbij de focus op de thema's waterveiligheid, wateroverlast, hittestress en droogte. Ook is er een toenemende aandacht voor behoud van biodiversiteit.

Rijk en decentrale overheden hebben met betrekking tot klimaatadaptatie afgesproken zich tijdig aan te passen aan de (versnelde) klimaatverandering om schade te beperken en kansen te pakken. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is de ambitie opgenomen om Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te hebben ingericht en dat alle sectoren in 2020 klimaatbestendig handelen.

Ambitievoorstel

Met de gebiedsgerichte aanpak bij herinrichtingsprojecten willen we toegroeien naar een klimaatbestendig Bladel in 2050. Hierbij gaat het vooral om het tegengaan van opwarming, wateroverlast en verdroging zowel in de bebouwde omgeving als in het omringende buitengebied en de natuur. Deze doelen werken we in een separaat spoor verder uit (klimaatadaptatie en -mitigatie strategie).

Op het vlak van water en riolering stellen we ons de ambitie om (binnen gerelateerde projecten) bij te dragen aan andere klimaatthema's dan wateroverlast zoals droogte, hittestress en biodiversiteit. Dit doen we door meekoppelkansen te benutten en belanghebbenden bij elkaar te brengen.

Combineren van ondergrondse met bovengrondse maatregelen

In combinatie met de reguliere onderhouds- en vervangingsmaatregelen streven we ernaar om het rioleringssysteem en de bijbehorende openbare ruimte zoveel mogelijk klimaatbestendig in te richten. We stemmen hierbij af met andere disciplines (bijvoorbeeld ruimtelijke ordening en beheer openbare ruimte) en maken een gezamenlijke afweging. Het gaat dan om het zichtbaar maken van water, het verhogen van de belevingswaarde en integratie van water en groen. We benutten de reikwijdte van de zorgplicht riolering om voor maatregelen die bijdragen aan een goed functionerend stedelijk water- en rioleringssysteem uren en middelen beschikbaar te stellen.

Hemelwaterberging

Met het doorvoeren van verbetermaatregelen, aanleg van blauwe aders en het afkoppelen van verhard oppervlak hebben we als gemeente Bladel al een flinke stap gezet in het beperken van de kans op wateroverlast. Echter, vaak zijn alleen nog de openbare verhardingen (wegen) op deze hemelwaterstructuren aangesloten. De private verhardingen (daken, tuinen) willen we hier veel meer ook op aansluiten.

Door de klimaatverandering ontstaat tevens een nieuwe, zwaardere opgave. Buien worden extremer en de frequentie waarmee zware buien optreden neemt toe. Om op de toekomst voorbereid te zijn en een goed woon- en vestigingsklimaat te behouden zijn nieuwe investeringen nodig. Extra en grote hoeveelheden regenwater moeten worden verwerkt om waterschade te voorkomen. Het ondergronds afvoeren van deze extremen is kostbaar, maar bovengrondse oplossingen voor berging vergen ruimte en zijn daardoor sterk afhankelijk van andere claims op de bovengrond.

Om Bladel toekomstbestendig te (her)inrichten willen we meldings- en vergunningplichtige ingrepen benutten om een versnelde afvoer van neerslag te compenseren door waterberging. Voor nieuwbouw is de norm een minimaal hydrologisch neutrale inrichting (geen effect op omgeving). Ook willen we via de bestaande instrumenten klimaatadaptief bouwen beter verankeren en gebiedsgericht inzetten. Bijvoorbeeld waar grote verharde oppervlakken aanwezig zijn (bedrijventerreinen) of waar wateroverlast voorkomt.

Tabel 7 - Ambitieniveaus Anticiperen op klimaatverandering (gevolgen weergegeven ten opzichte van huidige beleid)

Aspect	Reactief	Planmatig	Anticiperend
Anticiperen op klimaatverandering	Pas ingrijpen bij overlast of schade. Integrale benadering alleen bij nieuwbouwlocaties.	Focus op de openbare ruimte en meeliften met reconstructies. Robuuste waterstructuren. Bovengrondse maatregelen. Combineren blauwe en groene voorzieningen.	Focus op openbare ruimte én private terreinen: Terugdringen versterking en vasthouden water op (of onder) eigen terrein. Kwetsbare locaties autonoom aanpakken. Proactief beter benutten capaciteit blauwe aderen. Combineren van functies (bijv. recreatie / waterberging / natuur).
Risico's	⊗	☹	😊
Personele gevolgen	0	0	👤↑
Financiële gevolgen	€↓	0	€↑

Risico's ⊗ aanzienlijk risico, ☹ beperkt risico, 😊 laag risico

Personele capaciteit 👤↓↓ = sterke afname, 👤↓ = afname, 0 = geen effect, 👤↑ = toename, 👤↑↑ = sterke toename

Financiën €↓↓ = sterke afname uitgaven, €↓ = afname, 0 = geen effect, €↑ = toename, €↑↑ = sterke toename

--- Huidige ambitieniveau; → Voorstel ambitieniveau GRP 2020-2025

Voorstel College

Het bestuur van de gemeente Bladel conformeert zich aan het ambitievoorstel 'anticiperen op klimaatverandering' en kiest hierbij voor het ambitieniveau **Anticiperend**.

Consequenties alternatief ambitieniveau

Indien het bestuur besluit tot een reactieve invulling van dit ambitieniveau nemen de risico's op wateroverlast en -schade toe. Er is geen budget beschikbaar om de bestaande omgeving robuust in te richten in combinatie met rioolvervangingsprojecten.

Handhaving van het huidige Planmatige niveau is als het gaat om personele en financiële middelen haalbaar en 'bekend terrein'. De integraliteit van oplossingen heeft dan niet het wenselijke stapje méér dat mogelijk wordt door een verhoogde beschikbaarheid van (financiële) middelen. Het behalen van de DPRA opgave (klimaatrobuuste leefomgeving in 2050) komt hiermee echter wel in gevaar.

5.2 Participatie en communicatie

Een groot deel van het verharde oppervlak ligt op particulier terrein en is de grond privaat eigendom. Samen met bewoners en bedrijven, maar ook o.a. ontwikkelaars en bouwondernemingen kunnen en moeten we nu onze leefomgeving verbeteren door bijvoorbeeld hemelwater op eigen terrein te bergen, daken te vergroenen, tegels uit de tuin te halen en meer water in de wijk vast te houden. **Elke druppel telt!** De komst van de Omgevingswet stimuleert en faciliteert dit proces van samenwerking.

Ambitievoorstel

Als gemeente Bladel willen wij een actieve rol innemen met betrekking tot burgerparticipatie. We streven naar een open aanpak, gaan in dialoog met de inwoners & ondernemers en verstrekken informatie om het bewustzijn te vergroten een interactieve aanpak bevorderen. Ook bedrijven stimuleren we en nodigen we uit om te participeren.

In onze communicatie streven we ernaar zoveel mogelijk aan te haken bij bestaande trajecten. Zo doorlopen we al bij elk herinrichtingsproject een uitgebreid participatietraject. Een dergelijk participatietraject biedt kansen om een meer duurzame omgang met water onder de aandacht te brengen en afkoppelen te stimuleren, zoals Operatie Steenbreek.

Binnen en buiten de (reconstructie)projecten willen we meer afkoppelresultaat behalen. Hiertoe gaan we aanwonenden faciliteren door als gemeente materiaal en aanleg te verzorgen voor het afkoppelen van de voorzijde van percelen (dak en terrein). Het afkoppelen van de achterzijde van de percelen blijft verlopen op vrijwillige basis; kosten en uitvoering hiervan liggen dan bij de eigenaar.

Tabel 8 - Ambitievoorstel Participatie en Communicatie (gevolgen weergegeven ten opzichte van huidige beleid).

Aspect	Reactief	Planmatig	Anticiperend
Communicatie watertaken	Aanhaken bij landelijke communicatieprogramma's Projectgericht afkoppelen: enkel vrijwillig, op eigen initiatief.	Actief de dialoog aangaan met de inwoners van Bladel zoals in het klimaatpanel en bij reconstructies Projectgericht afkoppelen: voorzijde volledig ontzorgd, achterzijde vrijwillig	Opstellen communicatie- en educatieprogramma, met activiteiten om de bewustwording onder de inwoners van Bladel te vergroten. Projectgericht en zelfstandig afkoppelen: voorzijde en evt. ook achterzijde verplicht via in te voeren verordening
Risico's	⚠	😊	😊
Gevolgen organisatie	0	0 / 🧑 ↑	🧑 ↑
Gevolgen financiën	0	0 / € ↑	€ ↑

Risico's ⚠ aanzienlijk risico, 😊 beperkt risico, 😊 laag risico

Personele capaciteit 🧑↓ = sterke afname, 🧑↓ = afname, 0 = geen effect, 🧑↑ = toename, 🧑↑↑ = sterke toename

Financiën €↓↓ = sterke afname uitgaven, €↓ = afname, 0 = geen effect, €↑ = toename, €↑↑ = sterke toename

--- Huidige ambitieniveau; → Voorstel ambitieniveau GRP 2020-2025

Voorstel College

De gemeenteraad van Bladel conformeert zich aan het ambitievoorstel 'Participatie en Communicatie' en kiest hierbij voor het ambitieniveau **Planmatig**.

Consequenties alternatief ambitieniveau

Indien het bestuur besluit tot een reactieve invulling van dit ambitieniveau dan is de toename van bewustzijn bij inwoners en ondernemers in Bladel over thema's als klimaatverandering en duurzaamheid louter afhankelijk van landelijke campagnes. De belastingbetaler is zich dan ook beperkt bewust waarvoor hij of zij rioolheffing betaalt, waar de eigen verantwoordelijkheid ligt en in hoeverre de gemeente bereid is hierin te ontzorgen..

Handhaving van het huidige Reactieve/Planmatige niveau is als het gaat om personele en financiële middelen haalbaar en 'bekend terrein'. Het maximale afkoppelpotentieel wordt dan – op vrijwillige basis – echter

onvoldoende behaald en dat is zonde, vooral omdat de hoofdstructuren om op aan te sluiten vaak al aanwezig zijn en nu dus onderbenut worden.

Als Anticiperend wordt uitgegaan van het invoeren van een (hemel)waterverordening met daarin specifieke regels voor de afvoer van water binnen de gemeente. Dit kan een belangrijke houvast en een eenduidige “stok achter de deur” vormen voor het behalen van robuuste waterstructuren en de overige ambities uit het speerpunt Anticiperen op klimaatverandering. Het voorbereiden, vaststellen en met name handhaven van een dergelijke verordening vraagt wel een grotere inspanning van de gemeente. Met de implementatie van de Omgevingswet zullen de gebiedsspecifieke regels aan bod komen in het Omgevingsplan.

5.3 Inzicht en sturing watersysteem

Al gedurende 10 jaar heeft de gemeente Bladel de beschikking over een meetnet grondwater en meetnet riolering. Deze zijn primair opgericht om inzicht te verkrijgen in de grondwaterstanden en de optredende riooloverstorten. Beide meetnetten worden periodiek geëvalueerd. Hiernaast beschikt de gemeente Bladel over een rioolmodel waarmee de waterstromen in de riolering (softwarematig) kunnen worden gesimuleerd.

In de afgelopen planperiode zijn beide meetnetten – conform het vastgestelde anticiperende ambitieniveau – uitgebreid naar locaties die kwetsbaar zijn (of bleken) voor wateroverlast. Ook zijn veel pompgemalen voorzien van debietmeters. Op basis van de resultaten van het meetnet riolering en het rioolmodel worden doorlopend optimalisatie-maatregelen aan het rioolstelsel uitgevoerd.

Het huidige inzicht in het (stedelijke) watersysteem van de gemeente Bladel is dankzij deze twee meetnetten (zeer) goed op orde. Wekelijks wordt geproefteerd van de beschikbare meetreeksen en kan informatie van hoge kwaliteit worden verstrekt aan initiatiefnemers en hun uitvoerende aannemers. Door de langdurige grondwatermeetreeksen is het ook steeds beter mogelijk om effecten van maatregelen – zoals afkoppelen – te beoordelen.

Ambitievoorstel

Wij willen het huidige doel en de beschikbaarheid van de meetnetten onverminderd handhaven. De meerwaarde van de informatie die deze meetnetten oplevert is – mits goed onderhouden en geoptimaliseerd – van onvervangbare waarde voor de invulling van onze watertaken en het voorkomen van desinvesteringen.

De analyse-mogelijkheden van onze data willen we verdergaand benutten voor de beoordeling van zowel de haalbaarheid als effecten van geplande maatregelen, het voorkomen van ongewenste lozingen en het (realtime) sturen van waterstromen.

Tabel 9 - Ambitievoorstel Inzicht en sturing watersysteem (gevolgen weergegeven ten opzichte van huidige beleid).

Aspect	Reactief	Planmatig	Anticiperend
Functioneren (afval)watersysteem	Meetnet Riolering en Grondwater ontmantelen. Uitsluitend inzicht o.b.v. klachten en meldingen.	Continueren huidige meetnet Riolering en Grondwater. Geen verdere uitbreidingen of verdiepingen.	Continueren huidige meetnet Riolering en Grondwater. Uitbreiden meetnet Riolering t.p.v. kwetsbare locaties voor wateroverlast en debietmetingen pompgemalen. Verdiepende analyses ten behoeve van effectbeoordeling maatregelen en sturingsmogelijkheden.
Risico's	⚠	😊	😊
Gevolgen organisatie	👤↓	0	👤↑
Gevolgen financiën	€↓	0	€↑

Risico's ⚠ aanzienlijk risico, 😊 beperkt risico, 😊 laag risico

Personele capaciteit 👤↓ = sterke afname, 👤↓ = afname, 0 = geen effect, 👤↑ = toename, 👤↑ = sterke toename

Financiën €↓ = sterke afname uitgaven, €↓ = afname, 0 = geen effect, €↑ = toename, €↑ = sterke toename

 Huidige ambitieniveau; Voorstel ambitieniveau GRP 2020-2025

Voorstel college

De gemeenteraad van Bladel conformeert zich aan het ambitievoorstel 'Inzicht en sturing watersysteem' en kiest hierbij voor het ambitieniveau **Anticiperend**.

Consequenties alternatief ambitieniveau

Indien het bestuur besluit tot een reactieve invulling van dit ambitieniveau, dan gaat de gemeente handelen volgens een 'piepsysteem'. Dit betekent dat de risico's op grond- en hemelwateroverlast (sterk) toenemen. Ook worden waardevolle meetreeksen onderbroken en verslechtert onze (verplichte) loketfunctie en dienstverlening aanzienlijk.

Een planmatige invulling continueert het huidige meetregime, zonder nieuwe uitbreidingen. De risico's zijn beperkt, maar er vindt geen verdergaand onderzoek plaats naar de effectiviteit van (geplande) maatregelen. Hiermee laten we logische en waardevolle optimalisatiekansen – in zowel technische als financiële zin – liggen.

5.4 Gebiedsgericht beheer

Om het gemeentelijke watersysteem goed te laten functioneren wordt onderhoud uitgevoerd, zoals het reinigen van riolen, kolken, gemalen en het uitvoeren van reparaties. Traditioneel werden deze onderhouds-activiteiten volgens een vaste frequentie uitgevoerd. Binnen het waterbeheer is het echter steeds meer gebruikelijk dat hier differentiatie in aangebracht wordt.

De riolering wordt immers niet overal even intensief gebruikt en/of het eventuele falen van voorzieningen heeft niet overal hetzelfde effect. Denk hierbij aan een differentiatie op basis van maatschappelijke, economische en/of ecologische waarde. Verstopte kolken leiden in een kleine woonstraat bijvoorbeeld nauwelijks tot hinder, terwijl dit bij een ontsluitingsweg tot verkeersopstoppingen kan leiden. Door de mate van onderhoud af te stemmen op de mate van gebruik, kunnen de personele en financiële middelen van de gemeenten efficiënter ingezet worden.

Eenzelfde soort redenering geldt voor de frequentie waarop 'water-op-straat' geaccepteerd wordt. In het centrumgebied kunnen veel mensen hiervan hinder ondervinden, terwijl aan de dorpsranden een individueel ongemak ontstaat. Door een differentiatie aan te brengen in de afvoercapaciteit van de riolering, kunnen de gemeentelijke middelen efficiënter worden ingezet. Vanzelfsprekend komt de veiligheid niet in het geding.

Ambitievoorstel

De gemeente Bladel vindt dat al haar inwoners recht hebben op een goed functionerend rioolstelsel en een veilige leefomgeving. Daarbij realiseert de gemeente zich dat het rioleringssysteem niet overal even intensief gebruikt wordt. Door de mate van onderhoud en het beschermingsniveau goed af te stemmen op de mate van gebruik is een optimalisatieslag te behalen. De mate van differentiatie is afhankelijk van het gekozen ambitieniveau.

Naast de bestaande differentiatie-aspecten, zoals mate van gebruik of overlastgevoeligheid, voegt de komst van de omgevingswet een aantal nieuwe afwegingskaders en instrumenten toe. Zo kunnen we door de verdergaande integrale benadering beter aansluiten bij ruimtelijke verschillen. Ook kunnen we verschillende kwaliteitseisen stellen op basis van het type activiteit en daarbij maatwerk leveren door bepaalde voorzieningen of ingrepen wel of juist niet toe te staan. Hoe we dit als gemeente verder in kunnen en willen vullen zal moeten volgen in de verdere implementatie van ons Omgevingsplan en Omgevingsprogramma.

Tabel 10 - Ambitievoorstel Gebiedsgericht beheer (gevolgen weergegeven ten opzichte van huidige beleid).

Aspect	Reactief	Planmatig	Anticiperend
Differentiatie Beschermings- en onderhoudsniveau	Binnen de gemeente geldt een uniform, sober onderhoud- en beschermingsniveau.	Het onderhoud- en beschermingsniveau wordt gedifferentieerd op basis van praktijk-ervaringen en expert judgement. Concretisatie naarmate invoering Omgevingswet en bijbehorende instrumenten vordert.	Naast praktijkervaringen en expert judgement wordt de differentiatie gebaseerd op meetgegevens en een analyse van de maatschappelijke / economische / ecologische impact.
Risico's	☹️	😊	😊
Gevolgen organisatie	0	0 / 🧑↑	🧑↑
Gevolgen financiën	0	0	€↑

Voorstel college

De gemeenteraad van Bladel conformeert zich aan het ambitievoorstel 'Gebiedsgericht beheer' en kiest hierbij voor het ambitieniveau **Planmatig**.

Consequenties alternatief ambitieniveau

Indien het bestuur besluit tot een reactieve invulling van dit ambitieniveau wordt een stap teruggezet in aanpak. Er wordt ook niet gehandeld in de geest van de Omgevingswet, die juist om meer (ruimtelijk) maatwerk vraagt.

Een anticiperend niveau gaat uit van data-analyse in het opzetten van de verschillende differentiaties. Dit is technisch al wel mogelijk (zie paragraaf 5.3) maar gezien de huidige status van de omgevingswet bestaat het risico dat we teveel op de zaken vooruit lopen. Vanaf het moment van implementatie van alle nieuwe (plan)instrumenten zullen we sowieso nieuwe stappen gaan zetten.

COLOFON

GRP BLADEL 2020-2025
KEUZENOTA

KLANT

Gemeente Bladel

AUTEUR

Kevin Gortmaker

PROJECTNUMMER

C03071.000281.1000

ONZE REFERENTIE

EM-20200617

DATUM

17 juni 2020

STATUS

Concept

GECONTROLEERD DOOR

Simone Mol
Projectleider Stedelijk Water & Klimaatadaptatie

VRIJGEGEVEN DOOR

Simone Mol
Projectleider Stedelijk Water & Klimaatadaptatie

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com